

Отже, індивідуальна робота — вищий рівень навчальної діяльності студентів, який слугує для формування творчої особистості, творчого майбутнього спеціаліста.

Г. Ю. Пастернак, старш. викл.,
кафедра української мови та літератури

ОПТИМІЗАЦІЯ ТА ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ

Вивчення української словесності в економічному університеті тісно пов'язане із загальною тенденцією гуманізації освіти. Таке спрямування сприяє більш повному розвитку особистості в контексті засвоєння загальнолюдських цінностей, формування самосвідомості сучасних студентів як майбутніх кваліфікованих фахівців, так і патріотів держави. Адже мова — найвагоміше надбання кожної окремої людини і найбільша суспільна цінність. Це явище водночас індивідуальне і соціальне: мова обслуговує і кожну людину, і усе суспільство. У мові не тільки сконденсовано усе духовне, культурне, естетичне, гносеологічне, інформаційне багатство нації, а й змодельована складна прагматика життя. Не лише володіння мовою як засобом засвоєння на належному рівні навчальних дисциплін, та усвідомлення її ролі для перспективної професійної діяльності як одного з гарантів успіху, а також ознайомлення з кращими зразками творів великих майстрів слова, які плекали мову, повертаючи народові витончені в словесних гранях мовні образи — такі якісно нові чинники сучасного розуміння завдань курсу української словесності у вищій школі. Основні з них полягають у формуванні не просто фахівця певної галузі, а й людини культури, що передбачає світоглядне і духовне вміння співвідносити себе з певним етносом, повноцінно вести міжкультурні діалоги з представниками інших етносів, пам'ятаючи, що пізнання світу — це вивчення рідної мови і літератури й інших мов і літератур у взаємозбагаченні людського досвіду. Монокультурна освіченість потребує від кожного спеціаліста:

— досконалого володіння літературними нормами (особливо велике значення мають правописні й орфоепічні правила, словотвірні, лексичні, синтаксичні норми, порушення яких призводить до непорозумінь, неправильного прочитання);

— наявності навичок добору мовних засобів для найточнішого оформлення думки відповідно до умов комунікації; — мовної свідомості, що складається зі ставлення індивіда до мови взагалі та його прагнення до вдосконалення власного мовлення.

Шляхів до мовної досконалості безліч, але всі вони починаються з любові до рідної мови, з бажання майстерно нею володіти, з відчуття власної (індивідуальної) відповідальності за рідну мову. Мовленнєва культура особистості залежить від її зорієнтованості на основні риси бездоганного, зразкового мовлення. Щоб бути зразковим, мовлення має характеризуватися такими ознаками: правильністю (відповідати літературним нормам); змістовністю (глибоке осмислення теми і головної думки висловлювання); послідовністю (логічність та лаконічність думок), а головне точністю, яка великою мірою залежить від глибини знань та ерудиції особистості, від її активного словникового запасу, а для цього потрібно багато читати: звертатись до словників, які несуть величезну інформацію. А. Франс слушно зауважив: «Словник — це Всесвіт, розташований в алфавітному порядку. Усі знання містяться в ньому, потрібно тільки видобути їх звідти».

Завдання, які доводиться вирішувати студенту, стосуються таких сфер:

— засвоєння матеріалу теми, яка розглядається на лекції (робота з рекомендованою навчальною літературою);

— конспектування фундаментальних робіт відповідно до програми навчальної дисципліни;

— підготовка повідомлень, рефератів, публічних виступів на семінарських заняттях, наукових конференціях.

Усі ці елементи навчального процесу є самостійною роботою, оскільки студенти здійснюють їх індивідуально, в позааудиторний час.

Завдання викладача полягає у створенні оптимальних умов для успішної самостійної роботи. Це — розроблення планів-графіків самостійної роботи, рекомендація літератури, індивідуальні консультації. Результати самостійної роботи обговорюються на семінарах. Такий вид роботи завжди є стимулом для подальших пошуків, сприяє розвитку творчого ставлення студента до

знань, до поглибленого вивчення теорії, розширення словникового запасу студентів.

Саме індивідуалізація навчання допоможе реалізувати творчий потенціал кожної особистості, що гарантуватиме успіх у майбутній діяльності.

О. Ю. Паценко, канд. екон. наук, доц.,
кафедра міжнародної економіки

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Доцільність та ефективність застосування проблемних ситуацій при вивченні дисциплін загальнотеоретичного характеру, на нашу думку, полягає в тому, що вони дають можливість, по-перше, закріпити теоретичні знання, набуті під час лекційних та практичних занять, по-друге, виробити вміння аналізувати великі масиви інформації, по-третє, навчитися формулювати та обґрунтовувати альтернативні рішення щодо тієї чи іншої народногосподарської ситуації.

Нарешті, такого роду заняття, що виконуються колективно, в присутності викладача, розбивають коло «звичайних» семінарів, у яких студенту відводиться роль «пасивного спостерігача» або «диктофона», який повторює за викладачем матеріал (часто-густо виключно в обсязі, наданому на лекції). Подібна технологія проведення занять не є нічим іншим, як маніпулюванням — фрагментом маніпулятивної стратегії поведінки, що не завжди, на відміну від розвиваючої стратегії, дає позитивний результат у навчальному процесі. Використання ж більш ефективних настанов на взаємодію (від домінування до прихованих маніпуляцій, суперництва, партнерства і до співдружності) дає змогу значно покращити кінцевий результат.

Звичайно, слід вказати на те, що студент не завжди готовий саме до партнерства і співдружності, оскільки в якості симетричної відповіді на ситуацію «викладача — батька» чи «викладача — дорослого» обирає роль «дитини» з її здатністю до контрманіпуляції, об'єктом якої є вже викладач. Така ситуація в аудиторії часто призводить до конфліктів і відсутності результату навчання як такого.

Формулювання ситуацій з огляду на викладене вище слід проводити в безособистісній формі («Загальновідомо, що сальдо